

Inclusie: een ander perspectief

In elke samenleving gelden sociaal-maatschappelijke verwachtingen die invloed hebben op de heersende opvattingen over wat goed opvoeden, begeleiden en onderwijzen is. In onze samenleving staat inclusie hoog in het vaandel. De indruk kan bestaan dat het een modeterm betreft, al dan niet ingegeven door bezuinigingen. Dit beeld klopt niet helemaal. Hier volgt een korte (onvolledige) historische schets.

Boerwinkel schreef al in 1966 over het belang van inclusie. Ook zijn er sinds langere tijd internationale verdragen van kracht waar inclusie een belangrijk onderdeel van vormt. Voorbeelden zijn het internationale verdrag inzake de Rechten van het Kind, in het bijzonder artikel 12, 13 en 23 (1989), de verklaring van Salamanca van Unesco (1994) en artikel 24 uit het VN-verdrag over de Rechten van de Mens met een Beperking (2006). Met name de verklaring van Salamanca is gezaghebbend. Nederland heeft deze verdragen geratificeerd.

Hoe ver zijn we met inclusie?

We hebben ons dus al enige tijd gecommitteerd aan het streven naar inclusie. Jeugd- en onderwijsprofessionals pogen hier sindsdien op allerlei manieren

handen en voeten aan te geven. Er zijn nog allerlei uitdagingen, maar laten we ook oog hebben voor mooie voorbeelden waar we trots op mogen zijn. De recente focus op inclusie en het streven naar inclusief onderwijs in 2035 geeft weliswaar een extra impuls, maar vormt zeker niet ons startpunt als het gaat om het met elkaar realiseren van een inclusieve samenleving.

Welke insteek kiezen we?

Een valkuil in ons gezamenlijke streven naar inclusie is dat we vaak kiezen voor een functionele, uniforme en methodische insteek. Een risico hiervan is dat we zoeken naar een 'one size fits all model'. Vervolgens bepalen we op basis van een hieruit voortkomende norm of er wel of geen sprake is van inclusie. Met alle mogelijke faalervaringen van dien ...

Wij pleiten voor een andere insteek: een relationele insteek met gelijkwaardigheid en diversiteit als kernwaarden. Bekijk hiervoor de tabel.

Emiel van Doorn en Floor van Loo zijn trainers Mediërend Leren®, opleiders Dynamic Assessment en StiBCO-bestuursleden. StiBCO houdt zich bezig met inclusie.

Inclusie is niet:	Inclusie is wel:
Omgaan met en uitvergroten van verschillen Wij-zij denken	Accepteren en bewust gebruiken van verschillen Wij-denken
Gericht zijn op het individu Onderwijs op maat N=1	Rekening houden met systeem en context Evenwicht tussen behoeften van de groep, de jeugdige en mogelijkheden van de opvoeder/ begeleider
Alles alleen/zelfstandig kunnen	Het samen met een ander (mogen) doen
Uitgaan van beperkingen	Uitgaan van talenten, kwaliteiten en mogelijkheden, zonder beperkingen te ontkennen
Verminderen/verhelpen van beperkingen	(Leren) omgaan met beperkingen
Aanbodgericht Standaardisatie Protocollering	Vraaggericht Professionele autonomie Aandacht voor relatie
Curatief	Preventief en amplitief
Domeinspecifiek	Domeinoverstijgend

Bronnen:

- Van Doorn, E. (1988-2024). Trainingsmateriaal StiBCO. Bodegraven: StiBCO (ten behoeve van StiBCO-cursisten)
- Van Loo, F & Van Doorn, E. (2019). Mediërend Leren, Amsterdam: Boom
- Van Loo, F. (2022). De werkweld van ontwikkelcoaches. Een pluralistische casusstudie. Utrecht: Eburon

VRAAG & ANTWOORD